

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

GEOGRAFIJA

FÖLDRAJZ

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 6. junij 2011
2011. június 6., hétfő

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Moderirana različica

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. Voda / živi organizmi / mikroorganizmi / organska snov / edafon.
Podnebje / klima.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
2. *Mineralni delci:* S preperevanjem matične podlage / kamnin / preperine (prepereline).
Humus: S preperevanjem (razkrajanjem, razpadanjem, razgradnjo) odmrlih rastlin / organizmov / organskih delcev. / Nastaja s pomočjo mikroorganizmov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. *Podzol:* B.
Rdeča prst vročih predelov: C.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4. *Degradacijski proces v prsti v prilogi 1: zasljevanje*
Pojasnitev: Z namakanjem / močnim izhlapevanjem se v vrhnjih plasteh prsti kopičijo mineralne snovi / soli.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 1: izpiranje / spiranje
Pojasnitev: Zaradi pretiranega namakanja prihaja do izpiranja mineralnih (hranljivih, organskih) delcev.
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: kemizacija / zastrupljanje / pregnojevanje.
Pojasnitev: Z uporabo umetnih gnojil ali zaščitnih sredstev vpliva (uporaba agrokemičnih sredstev) na onesnaževanje prsti / na večanje deleža kemikalij v prsti.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: erozija / vetrna erozija / eolska erozija
Pojasnitev: Zaradi intenzivnega obdelovanja (oranje, rahljanje) zemljišča je prst močnejše izpostavljena delovanju vetra in vode.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: enostransko izčrpavanje prsti
Pojasnitev: Zaradi dolgoletnega pridelovanja iste kulture se prst enostransko izčrpa.
Za vsak smiseln odgovor 1 točka, skupaj 4 točke.

A2 – OBČA

5. Sezonski.
Tranzitni.
Božično-novoletni.
Množični.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva 1 točka.
6. *Sprememba v infrastrukturi:* Do turističnega kraja je zdaj speljana avtocesta. / Turistični kraj je postal bolj dostopen. / Turistični kraj je povezan s sodobnejšo cestno povezavo. / Povečalo se je število smučarskih naprav in športno-rekreacijskih objektov. / Povečalo se je število hotelov in drugih prenočitvenih in gostinskih zmožljivosti. / Izboljšalo se je telekomunikacijsko omrežje. / Izboljšala se je komunalna ureditev kraja. / Povečala se je turistična infrastruktura.
Sprememba v načinu življenja: Življenjski standard prebivalcev se je povečal. / Stopnja izobrazbe prebivalcev je višja, ljudje govorijo več jezikov. / Ljudje imajo več možnosti spoznavanja drugačnih navad, kultur in izmenjave informacij; so bolj odprti in razgledani. / Živijo v bolj hrupnem in onesnaženem okolju. / Opuščajo tradicionalne vrednote in navade. / Opuščajo nekdanji način preživljanja, npr. s kmetijstvom. / Več delovnih mest v turizmu (zaposlovanje v turističnih dejavnostih). / Povečala se je stopnja kriminala.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

7. *Slika: 1*
Razlaga: Značilni so številni otoki, polotoki in zalivi, ki so privlačni za razvoj navtičnega turizma. / Morje je dovolj globoko za varno plovbo in pristanek plovil ob obali. / Obala je zelo razčlenjena in slikovita ter zato privlačna za križarjenja. / Obali, označeni s številka 2 in 3 sta nizki, s plitvejšim morjem in veliko akumulacijskega materiala, kar je manj primerno za plovbo. / Morje je manj privlačno zaradi kalne vode in slabše prosojnosti.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. Dvignila se je življenjska raven prebivalstva, višji dohodki. / Ljudje so imeli več prostega časa za preživljanje počitnic. / Izboljšala se je prometna infrastruktura. / Povečala se je stopnja motorizacije, avtomobilizma. / Število letalskih prevozov se je zelo povečalo. / Potovanje z letali je postalo cenejše, bolj dostopno. / Pospešen razvoj terciarnih dejavnosti.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
9. Večina afriških držav ima zelo slabo razvito turistično infrastrukturo (prenočitvene zmogljivosti, prometnice, informacijsko infrastrukturo), da bi omogočile večji turistični obisk. / Razvoj turizma ovirajo številne bolezni, katerih posledice so hude tudi zaradi slabo razvitega zdravstva, kar odbija turiste, da bi se bolj množično odločali za potovanja v Afriko. / V številnih afriških državah so politične napetosti in vojne, zaradi česar turistični razvoj ni mogoč. / Afriške države so premalo prepoznavne v razvitem svetu, kjer je turizem najbolj razvit, zato se manj ljudi odloča za potovanja tja. / Relativno malo vlaganja v razvoj turizma. / Ker se je turizem v Afriki začel razvijati pozno, še nima tradicije.
Za dve pravilni pojasnitvi 2 točki, za eno pojasnitev ali dva opisa 1 točka.

B1 – SVET

10. NE, DA, DA, DA
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točko.
11. *Tip podnebja:* Tropsko polsuho podnebje / polsuho podnebje / semiaridno podnebje / tropsko polsuho in suho / polsuho in suho / tropsko polpuščavsko / polpuščavsko.
Izohieta: A.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
12. Pašna živinoreja
Razlaga: Živina pretirano popase travo, tako da se ne more več obnavljati. / Živina, predvsem govedo, zaradi teže potepta travo in poškoduje korenine, tako da se trava ne more več obnavljati. / Drobnica poje mlade liste in poganjke, in rastline se začnejo sušiti. / Velika poraba vode zaradi napajanja živine in kopanja vodnjakov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
13. *Naravna dobrina:* les
Pojasnitev: Redka drevesa in grmičevje izsekavajo. / Veliko dreves in grmičevja zgori v naravnih ali umetno povzročenih požarih. / Les potrebujejo kot kurivo za ogenj in za pripravo hrane. / Les potrebujejo za gradnjo bivališč.
Odgovor gozd se ne upošteva.
Za dva pravilna odgovora (navedbo naravne dobrine in celotne pojasnitve) 2 točki, za enega 1 točka.
14. Najučinkovitejše je pogozdovanje / nasajanje drevesnih živih meja / postavljanje fizičnih ovir (zidov, pregrad), ki ustavljajo širjenje puščavskega peska in zmanjšujejo moč vetrov. / Ekološko kmetijstvo (ekofarming). / Zmanjševanje pritiska na pokrajino (zmanjševanje števila živine / prebivalstva / manjše izkoriščanje naravnega rastlinstva).
1 točka

15. Humanitarna pomoč pogosto ne pride do preprostih ljudi, ki jo najbolj potrebujejo. / Humanitarno pomoč zaseže vojska, tolpe ali oblasti in jo razdelijo le privilegiranim. / Humanitarna pomoč je preskromna, neustrezna (enostranska) glede na potrebe. / Humanitarna pomoč pogosto odpravlja le posledice, ne odpravlja pa vzrokov.
1 točka

B2 – SVET

16. Geodetska izmera (poseben sistem zemljiške razdelitve). / Način prodaje kmetijske zemlje. / Uvajanje sekcij (delitev v obliki šahovnice). / Predpisana minimalna velikost posesti za prodajo. / Finančno izčrpana vlada. / Potreba po svežem kapitalu. / Obsežna nekolonizirana kmetijska zemljišča. / Ni vpliva fevdalizma. / Količina padavin. / Kakovost prsti. / Razgibanost reliefa. / Gostota poselitve.
Za pravilno naštetih vzrok po 1 točko, skupaj 2 točki.
17. A ekstenzivna pašna živinoreja / ekstenzivna živinoreja / pašna živinoreja
B pšenični (pas) / (pas) pšenice
*Družbenogeografski vzrok: potrebe po vsakodnevni oskrbi velikih mest z mlekom in mlečnimi izdelki. / Velika gostota prebivalstva. / Velika zgostitev mest. / Bližina trga.
Za vsak pravičen odgovor 1 točka, skupaj 3 točke.*
18. A
*Opis: višje nadmorske višine z nižjimi temperaturami in razgibanim reliefom. / Nižja letna količina padavin (zahodno od 100. poldnevnik).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
19. *Delovna mesta:*
Veliko dejavnosti je povezanih s kmetijstvom (proizvodnja kmetijskih strojev, živilska industrija, prodaja). / Vertikalno in horizontalno povezovanje.
Bombažni pas:
Po odpravi suženjstva (1865) so zaradi pomanjkanja delovne sile lastniki dajali nasade bombaževca v najem. / Bombaž je po odpravi suženjstva začel izgubljati pomen. / Kmetijstvo se je preusmerilo v drugo proizvodnjo (gozdne farme, perutninske in govedorejske ter tobačne in riževe farme). / Konkurenca drugih, predvsem umetnih materialov. / Tehnološki razvoj je vplival na višjo stopnjo uporabe kmetijske mehanizacije.
Prevelika pridelava hrane:
Propadanje farm na eni in njihovo večanje na drugi strani. / Manjše število farm. / Še močnejša specializacija. / Večja konkurenčnost. / Težave s prodajo zaradi nihanja cen na svetovnem trgu. / Spreminjanje deležev površin posameznih kultur in subvencioniranje pridelave. / Močno zmanjševanje zaposlenih v kmetijstvu. / Reorganiziranje farm (horizontalna in vertikalna integracija).
Za vsako pravilno pojasnitev 1 točka, skupaj 3 točke. Za eno pojasnitev in dva opisa 2 točki, za dva ali tri opise 1 točka.

C1 – EVROPA

20. Danska / Litva / Latvija / Estonija
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
21. A, C
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
22. *Številka: 2*
*Pojasnitev: Ker je v kraju A vpliv Severnoatlantskega, toplega morskega toka, so temperature kljub visoki geografski širini višje, kakor bi bile sicer. / Zaradi večjega vpliva celine v kraju B se temperature spustijo nižje. / Ker se celina pozimi bolj ohladi, so v kraju B nižje temperature. / Zaradi bližine morja so zimske temperature v kraju A višje.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*

23. *Vzporednik*: severni tečajnik / tečajnik / severni polarnik / polarnik
Severno: tundrsko rastlinstvo / tundra
Južno: iglasti gozd / tajga / borealni gozd
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
24. *Raba tal*: njive / polja / travniki
Pojasnitev: Zaradi potreb po obdelovalnih površinah je človek prvotni listnati in mešani gozd močno izkrčil. / Danska ima med severnoevropskimi državami najboljše danosti za razvoj kmetijstva in je s krčenjem gozdov na pridobljenih površinah lahko razvijala intenzivno kmetovanje. / Danci so skrčili gozdne površine, ker jim je ob ugodnih naravnih razmerah (rodovitne prsti / blago oceansko podnebje / nižinski relief) to omogočilo razvoj kmetijstva, ki spada med najnaprednejša na svetu.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

C2 – EVROPA

25. DA, DA, NE, DA
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
26. Ukrajina, Poljska in Albanija.
*Za tri pravilno pobarvane (delno obarvane, označene) države 2 točki, za dve ali eno 1 točka.
Če kandidat obarva tudi sosednjo državo, odgovor ni pravilen.*
27. *Država*: Maroko.
Vzrok za visoko nataliteto: Vzrok je v tradiciji / tradicionalnem položaju žensk v islamskem svetu / nižja izobrazbena stopnja žensk / islam / vpliv religije / slabše razviti programi načrtovanja družin / slabši gospodarski razvoj.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
28. Območje je gospodarsko zelo razviti del Evrope. / Območje velikih vlaganj in prometne dostopnosti. / Območje je geografsko najbližje glavnim območjem današnjega odseljavanja v Afriki, Aziji in vzhodnem delu Evrope. / Mediteransko (toplo, toplejše, milejše) podnebje. / Podnebje, prijetno za bivanje. / To območje postaja zaradi milejšega podnebja območje priseljavanja bogatejših upokojencev iz hladnih delov Evrope. / Južnoevropska siva ekonomija, v kateri se slabo kvalificirani priseljenci najlažje zaposlijo. / Možnost zaposlovanja (v turizmu, industriji, prometu ...).
Za dva pravilno opisana vzroka 2 točki, za enega 1 točka.
29. V notranjosti: gradnja potrebne prometne infrastrukture / finančna pomoč države vsem, ki bi se tu naselili / razvoj manjših industrijskih obratov / zagotavljanje delovnih mest / spodbujanje kmetijstva, turizma / gradnja namakalnih sistemov.
Za dva predlagana ukrepa 2 točki, za enega 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije in Madžarske)**D1 – SLOVENIJA**

1. C
1 točka
2. *Vrsta kamnin:* sedimentne kamnine / sedimenti / biokemični sedimenti / usedline
Pojasnitev: Večji del geološke zgodovine je bilo ozemlje današnje Slovenije pod morjem, v katero so se odlagale najrazličnejše sedimentne kamnine. / V geološki preteklosti (mezozoiku) je ozemlje Slovenije večinoma prekrivalo morje (Tetis), v katero so se odlagale sedimentne kamnine (apnenec, dolomit).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. NE, DA, NE
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
4. *Hribovje:* Pohorje
Vrsta kamnin: magmatske kamnine / granodiorit (tonalit) / globočnine. *Odgovor magmatske in metamorfne kamnine ni pravilen.*
Pojasnitev: Magmatske (in metamorfne) kamnine predstavljajo neprepustno podlago, zato je na Pohorju zelo gosta vodna mreža. / Zaradi (neprepustne) kamninske zgradbe so na Pohorju površinsko tekoče vode. / Zaradi neprepustne podlage so v kotanjastih delih Pohorja jezera in barja.
Za vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 3 točke.
5. Mehke karbonatne kamnine hitreje preperevajo, zato je prst debelejša in rodovitnejša. / Na trdih karbonatnih kamninah (apnenec, dolomit) je prst plitva in odeja prsti nesklenjena. / Mehke karbonatne kamnine so za vodo manj prepustne, zato je vodno omrežje gostejše. / Trde karbonatne kamnine so za vodo prepustne, zato so površinski vodni tokovi redki. / Na mehkih karbonatnih kamninah je voda lažje dosegljiva človeku in rastlinam. / Na trdih karbonatnih kamninah so vodni viri redkejši. / Vzpeti svet iz mehkih karbonatnih kamnin (gričevja, nižja hribovja) je položnejši in primernejši za poselitev. / Vzpeti svet iz trdih karbonatnih kamnin je praviloma strmejši in manj primeren za poselitev.
Za dve smiselni razlagi 2 točki, za eno 1 točka.

D2 – SLOVENIJA

6. Alpe (Alpski svet, pokrajine) / Dinarsko gorstvo (Dinarsko-kraški svet, pokrajine) / Panonska nižina (bazen, kotlina), Subpanonske (Obpanonske) pokrajine, Panonski svet / Sredozemlje (Jadransko morje, Sredozemsko morje, Mediteran), Obsredozemske pokrajine.
Za vse štiri pravilno imenovane naravnogeografske enote 2 točki, za tri ali dve 1 točka.
7. *Prednosti:* Lega v osrčju celine. / Leži na stiku gospodarsko različno razvitih delov Evrope. / Prometna povezanost s sosednjimi državami, prek slovenskega ozemlja potekajo pomembne prometne poti (tranzitnost). / Večja možnost vključevanja v gospodarske, politične, kulturne in okoljevarstvene povezave z različnimi deli Evrope. / Lega na stiku različnih kultur. / Lega ob morju.
Slabosti: Povečan promet prek našega ozemlja in s tem povečano onesnaževanje. / Pogostejši prometni zastoji. / Večji posegi v okolje pri gradnji prometnega omrežja. / Občutek ogroženosti. Povečan kriminal. / Zahodni vetrovi prinašajo onesnažen zrak. / Večja potresna ogroženost zaradi lege na tektonsko aktivnem območju. / Geopolitično neugodna lega (italijanizacija, germanizacija, spreminjanje meja) in posledično počasnejši razvoj.
Za dva smiselna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. Slovanska, romanska, ugrofinska skupina (jeziki).
Za tri pravilno imenovane jezikovne skupine 2 točki, za dve 1 točka.

9. *Pravice manjšin v Sloveniji*: Dvojezični napisi. / Uporaba maternega jezika v javni rabi (šolah, vrtcih, občinah ...). / Radijske in televizijske oddaje v maternem jeziku. / Pravica do tiskane besede. / Predstavniki manjšine v parlamentu (Volitve manjšinskega predstavnika v parlament). / Romski svetnik v občinskem svetu. / Stiki manjšin z matičnim narodom.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
10. *Značilnost*: geografska raznolikost, pestrost (v vseh pogledih), raznovrstnost.
Prednost: Turistična zanimivost, povečan turistični promet in s tem povezan dobiček. / Večja prepoznavnost v svetu. / Zanimivost za tuje trge, tuje naložbe v razvoj države. / Omogoča različno gospodarsko usmerjenost.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E1 – MAGYARORSZÁG / MADŽARSKA

11. Alföld.
1 točka

12. A Dunántúli-dombság
B Alpokalja (Nyugat-magyarországi peremvidék)
Za oba pravilna odgovora 1 točka.

- 13.

Alpokalja	Alföld
A, D, E	B, C

Za pet in štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva 1 točka.

14. A Oceansko podnebje, gorsko podnebje
B Celinsko podnebje, kontinentalno podnebje
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
15. *Talajtípus* / tip prsti: črna prst, mezőségi talaj vagy feketeföld vagy csernozjom
Ebben a régióban van leginkább elterjedve / Regija, kjer je najbolj razširjena: az Alföld vagy valamelyik rész tája
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
16. *Az éghajlatra* / na podnebje: Več padavin / nižje poletne temperature / manjše temp. amplitude ...
A vízrajza / na vodovje: Največ vode v obdobju taljenja snega in ledu / večji pretok v rekah / možnost poplav ob visokih vodah in večji količini padavin ...
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E2 – MAGYARORSZÁG / MADŽARSKA

17. ~ 35 %.
1 točka

18. A halmazfalu
B utcásfalu (szalagtelkes)
C sakktabla alaprajzú falu (település)
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.

19. *A településtípus leírása* / Opis naselja:
Kialakulásának ideje / Obdobje nastanka:
Za opis tipa vasi 1 točka, za obdobje nastanka 1 točka, skupaj 2 točki.

20. Alföld / Duna-Tisza köze / Tiszántúl
1 točka

21. *Za vsak opis 1 točka, skupaj 4 točke.*
Za pomanjkljiv opis največ 2 točki.